

TÜRK ANAYASA HUKUKUNDA OLAĞANÜSTÜ HAL KAVRAMI
VE BU KONUDA İLERİ SÜRÜLEN TEORİLER

Arş.Gör.Hasan Tahsin FENDOĞLU(*)

1. BÖLÜM
OLAĞANÜSTÜ HAL KAVRAMI

1. GİRİŞ

Demokratik hukuk devletinin, zaruret hali, kriz, devletin acze düşmesi gibi durumlarda, aldığı önlemlere olağanüstü tedbirler, bu usule de, olağanüstü hal rejimi denilmektedir(1). Tanım konusunda doktrinde oy birliği yoktur. Çünkü konu soyut ve politik boyutlu olup, farklı ülkelerde değişik bir biçimde uygulanmaktadır(2). Hemen tüm demokratik ülke anayasalarında olağanüstü hal rejimi anayasalara girmiştir(3).

Savaş, savaş tehlikesi, isyan, ekonomik bunalım gibi olağanüstü olgular karşısında, idarenin, hukuk dışına çıkması, özgürlükleri kısıtlaması hukuka uygun sayılır. Gerek toplumun bunalım geçirdiği zamanlarda, gerekse diğer olağan üstü durumlarda, yönetime yetki tanınır. Bu yetkiler hukuka uygundur(4). İdareye, bu hali ilan etmek sadece görev değil, aynı zamanda bir haktır(5) "Olağanüstü hal rejimleri devletin normal hukuk düzeninin kuralları ile karşılanmasına imkân olmayan olağanüstü bir tehdit veya tehlike karşısında başvurduğu özel yönetim usulleridir(6). Lord SCRUTTON'un dediği gibi "Magna charta prensipleriyle bir savaş yürütülemez"(7). Tehlike anlarında "hürriyetleri bir türlü örtmek gerekir" diyen Montesquieu, bu durumu belirtmiştir(8). Parlamenter yöntemlerin ağır işliyen çarkı, gerekli önlemlerin alınmasını sağlayamaz(9).

Bu rejimlerde, idarenin özellikle takdir yetkisi normal zamanlara göre genişler, kişilerin temel hak ve özgürlüklerinde de normal zamanlara göre daha fazla sınırlama yapılabilir.

(*) Dicle Ünivresitesi Hukuk Fakültesi.

